

23.82x29.5	1	עמוד 48	הארץ - גלריה	29/09/2017	60450388-4
משכן האמנים בהרצליה המוזיאון הרצליה לאומנות עכשווית - 604					

תערוכה שאול סתר

גן השבילים המתפצלים

בשתי תערוכות נפרדות מציג יאיר ברק רגע לא מוכרע, המשלב קרבה למושאי אמנותו וריחוק מהם, עיסוק בשלמות אבודה ובשבר פנימי

יאיר ברק מציג בימים אלה שתי תערוכות בעיר הרצליה, אחת במשכן האמנים והאחרת במוזיאון לאומנות עכשווית. כדאי לראות אותן יחד, זו אחר זו. שתיהן עשויות מתחביר היצירה שלו, אך מממשות אותו באופנים שונים, מושכות אותו לכיוונים מנוגדים. בפרישת האפס-רויות הזו יש מן הסיכון שבמהלך אמנותי פועם, שכן על אף המוקפדות של כל אחת מהעבודות, המכלול מצוי בתנועה פתוחה ונושא התלבטות של ממש. זו תצוגה של רגע לא מוכרע.

במוזיאון הרצליה מוצגות שתי עבודות של ברק, כחלק ממערך תערוכות המתייחס למוזיאון עצמו על דרך בחינת המבנה שלו, מעקב אחר מנגנון ני התצוגה שבו והתייחסות לתערוכות שעלו בו בעבר. ברק בחר באורי ליפשיץ, שתערוכה רטרופקטיבית שלו הוצגה לפני כשנה במוזיאון, ושב אל הסטודיו של היצירה, שם מצא לחות עץ גדולים שכיסו קיר שלם ועליהם צייר; שיירי צבע וריבוי צורות ממלאים את הלוחות, קצוות של ציורים ומתאריהם. שתי עבודות יצר ברק: עבודת וידיאו שבה עקב אחר הלוחות בתנועת מצלמה אופקית ממושכת ואטית; ותצלום של הלוחות בגודל טבעי, באורך עשרה מטר, שאותו הציב על קיר הכניסה של המוזיאון, עד שנוצרת אשליה אופטית, ובתחילה נדמה כאילו לוחות העץ של ליפשיץ הם שנתלו במוזיאון. אולם בשתי העבודות, מעשי

השחזור והמעקב המדוקדקים, המתקרבים ככל הניתן אל האובייקט, רק מפגינים את המרחק הניבע ממנו. ככל שברק מתקרב ליצירה של ליפשיץ, כך מסומנת נבדלותו: הארוס האקסטי, הפראי של ליפשיץ, שניכר פה מצד קצוותיו הפרומים, קשקושיו ולכלוכו, מתגלגל, בעבודותיו של ברק, לאיכות מדויקת ונקייה, מדודה וסדורה. שמן של שתי העבודות, "לאחר מעשה", מצביע על כך: המעשה הוא של ליפשיץ, והוא היה ונחתם; יצירתו של ברק נמצאת ברגע שאחרי. אבל האם זה גורלה של היצירה האמנותית, להתאבל על המעשה האמנותי שאבד, ובתוך כך לכונן אותו - פעם נוספת - כמעשה סוער ופרוע שממנו היא קעת מודחת? מעשה רב-און, גב-רי במובהק, שנערך, איך לא, בצירוף כמדיום הגופני, דובר הסובייקטיביות, שלוכד את פעימת החיים - כל זה אל

מול התנועה המכנית, הקצובה, חסרת החריגות, האל-אנושית של הצילום? הקיטוב בין הצילום של ברק לציור של ליפשיץ, כלומר בין אופן ההתבוננות של העבודות למושאייהן, יוצרת עמדה עגומה, מובסת. אולם במשכן האמנים קורה משהו אחר. הקיטוב נהפך לזליגה, להשפעה ולהדהוד: המצלמה פועמת יותר ומושאה שלמים פחות. שתי עבודות וידיאו מוצגות בסנכרון ולסירור גין. בראשונה נראה האמן עצמו, בתצ' לום תקריב שמתמקד בגרוננו, צווח את שירו של חורחה לואיס בורחס "המתאבד" - מודיע כי הלילה הזה ימות ובמותו יגרוף אל התהום את העולם כולו. גרוגרתו עולה ויורדת, קולו נשבר, כולו שרוי באקט האמירה, במעשה עצמו. כוחות היצירה אינם מושלמים לכים לאתר נבדל, אלא באים מתוכו. ועם זאת, ברק איננו חוזר פה

למיתוס של הנביעה האוטונומית, אלא מעמיד כוח מוכפל, קטוע: ההצבה הדור ערוצית של העבודה, שבה פונה הדובר פעם לחזית ופעם בפרופיל; המצלמה החותכת את גופו, פורסת ממנו איבר; ציטוט השיר, וההגייה המקוטעת של מלותיו; השיר של בורחס שערוך כולו על הכפלת ההיגדים; והאמן עצמו, של ראשונה מופיע כדמות בעבודתו, מתפצל בין דובר לצלם, בין מושא המבט לאופניו. העבודה איננה לאחור מעשה אלא במהלכו; המעשה מתגלם בכל משלביה. הוא מלא חיות, רוטט, אולם לא שלם כי אם חתוך: המעשה מושגת על שבר פנימי, לא חיצוני, ומוביל להרס: הוא לא בורא עולם - וכעת גם לא מתאבל עליו - אלא מכלה אותו. עבודת הווידיאו השנייה במשכן חוזרת לכאורה למיתוס של אמן הע' בר, היוצר השוקק, שאל מולו מתייצבת יצירת ההווה בסקרנות מתבדלת. כאן אלה פרקים מכיתות אמן של חיים טאוב, הכנר הראשי של הפילהרמונית בעבר ומורה אנדי, שמדריך נערת ונערים במסילות הנגינה. גם בו קנתו, כשכבר פסק מלנגן, נוכחותו עזה וסמכותו ניכרת בכל מלה, תנועה ומבט, ונדמה כי העבודה שואבת את כוחה ממנה, מתחקה אחר כריזמה יצירתית חיצונית במובהק. אלא שזו כיתת אמן שמדריכה גם את האמן עצמו. וכה, דווקא בגידת הגוף של טאוב, שכבר איננו אחוז בכינוי, שידיו רועדות, שכתפו כואבת, היא שמטילה

עצמה על המצלמה של ברק, שקוטעת את הסצינות במהירות וחותרת את הפריים כך שהגופים לא נראים בשלמותם, אלא כאיברים קטועים ומתנוודים. הכינוי מחבר בין התלמידים למורה כתובת או כמראה; ובעקבותיו המצלמה, שנקשרת לעולם לא כחיץ אלא כתעלה. הכוח היוצר מוקם בעבודה זו מן ההדהוד, לא מההבדל. לפריים נדמה כי הוא מנציח ומשמר את מה שהתקיים בעבר ונשבר - כמו בתצלומים הדוממים, המושלמים של בסיסי האנדרטאות שחוצצים בין שתי עבודות הווידיאו. אבל פה הוא מסמן אופק של יצירות - לא כפנטזיה על מה שהיה ונשבר, אלא כמעשה מן השבר עצמו. זהו גן השבילים המתפצלים של יאיר ברק: קרבה טכנית אל המורשא וריחוק רעיוני ממנו מכאן ומערכי למידה והשפעה מכאן; מיתולוגיה של שלמות שחלפה מן העולם אל מול תנועתו של שבר פנימי; פורמליזם ומצמיית כנגד שקיקה של צורה.

יאיר ברק, היבשות והפנים. אוצר: רן קסמיאילן. משכן האמנים בהרצליה (רחוב ידפת 7). ב', ד', ו' 10:00-14:00. ג', ה' 15:30-18:30. שבת 10:00-13:00. עד 11.11

יאיר ברק, לאחר מעשה. אוצרת: איה לוריא. מוזיאון הרצליה לאומנות עכשווית (הבנים 4). ב', ד', ו' 16:00-20:00. ג', ה' 10:00-13:00. עד 3.2.18

מתוך התערוכה "היבשות והפנים" במשכן האמנים בהרצליה. "הד (בעקבות בורחס)", 2017 צילומים: טל ניסים